

ירושלים, 07/07/20

לכבוד ח"כ ישראל כץ
שר האוצר
באמצעות דוא"ל: sar@mof.gov.il

אדוני השר,

הנדון: "טיוב הליך רישוי עסקים" מסכן את הסביבה ומחליש איזונים ובלמים קריטיים

הרני כותב לך בשם ארגון הסביבה גרינפיס על מנת להביע את התנגדותנו הנחרצת למהלך לטיוב הליך רישוי עסקים אשר מוצע במסגרת חוק ההסדרים.

להזכיר, הנוסח הנוכחי מציע "להעביר את סמכות הרישוי של הרשות המקומית, לרשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית" וזאת "על מנת להתמודד עם החשש שרשות מקומית תמנע באמצעות מנגנון רישוי עסקים את הקמתו של עסק שיש לו חשיבות לאומית".

יש כאן יצירה של הליך מזורז, ייחודי, אשר מבטל את סמכויותיו של כמה משרדים, בין השאר משרדי הגנת הסביבה, הבריאות וביטחון פנים, ומנטרל את היכולת שלהם לקבוע תנאים ולמזער סיכונים באמצעות רישיון העסק. מנגד המהלך המוצע מרכז את הכוח בידי "צוות מנכ"לים, שיורכב ממנכ"ל משרד ראש הממשלה, מנכ"ל משרד האוצר ומנכ"ל משרד הפנים".

את המצב הנוכחי אפשר בהחלט לשפר אך יש בו עיקרון בסיס שעליו יש לשמר בכל מצב והוא העיקרון החשוב בכל מערכת דמוקרטית שמכבדת את עצמה: איזונים ובלמים. בעוד המצב הקיים של רישוי עסקים מאפשר לשקלל ולאזן שורה של אינטרסים ונקודות מבט, בין השאר של השלטון המקומי ושל משרדי ממשלה שונים, הנוסח המוצע יפוך שלושה משרדי ממשלה - משרד ראש הממשלה, משרד האוצר ומשרד הפנים - לכל-יכולים ובעלי יכולת לעקוף סמכויות שעוגנו בחוק עבור משרדים אחרים ועבור הרשות המקומית.

מכאן אנו צופים שהמהלך יוביל לשורה של השלכות הרסניות:

1. **העצמת הפער בין משרדי ממשלה חזקים לחלשים.** אין זה סוד היום ששלושת המשרדים הנמנים לעיל (רה"מ, פנים ואוצר) הם משרדי ממשלה חזקים במיוחד. בעוד שורה של מדינות מרחיבות את הסמכויות של משרדי ממשלה אחרים – בעיקר המשרד להגנת הסביבה בשל חומרת המשבר האקולוגי והחרפת משבר האקלים – בישראל מקדמים מהלך אשר יחליש עוד יותר את המשרד להגנת הסביבה, כמו גם את משרד הבריאות שבאחריותו לדרוש תנאים לשמירה על בריאות הציבור ואת המשרד לביטחון פנים שבאחריותו למשל לקבוע תנאים להתמודדות עם שריפות ועוד. החלשתם פוגעת באינטרס הציבורי ובאיזונים ובלמים הנדרשים לשמירתו.
2. **החלשת הרשויות המקומיות.** השלטון בישראל הוא ריכוזי וסמכויות הרשויות המקומיות מוגבל ממילא. יש לכך שורה של השלכות שליליות בנושאי תחבורה, סביבה, תכנון ועוד. רשות מקומית ללא יכולת התנגדות להקמה של מיזמים בתחומה תהפוך למושא של לעג בעיני תושביה.

3. ההגדרה של מפעל כבעל חשיבות לאומית מחד והשלכותיו האפשריות על הסביבה ועל בריאות הציבור מאידך מצריכות תהליך קבלת החלטות אשר באופן מהותי מאזן בין הצרכים והאינטרסים הציבוריים השונים. במתווה המוצע סמכויותיהם של משרדי ממשלה, בראש ובראשונה המשרד להגנת הסביבה, יגדעו במקום שהן הכי נדרשות.

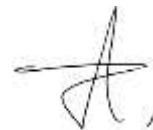
4. **החשש המשמעותי ביותר הוא מתן סמכויות חסרות תקדים בידיים של ועדה מצומצמת וריכוזית, שתוכל להגדיר את האינטרס הלאומי של מדינת ישראל שבגינה ייפגעו שורה ארוכה של אינטרסים ציבוריים אחרים, תוך התעלמות מהגורמים המקצועיים האמונים על פי חוק על שמירתם.** ריבוי שחקנים בזירה הדמוקרטית, ברמה הלאומית והמקומית כאחד, מאפשר ללטש הגדרה זו של אינטרס לאומי ולשמור על יחסי גומלין תקינים בין חלקיה השונים של החברה ובין צרכים שונים; ואת זה בדיוק מבקשת ההצעה למנוע.

5. דוגמא אחת מהותית לפגיעה אפשרית נוגעת להתמודדות עם משבר האקלים: אם הוועדה תקבע כי תחנות כח ותשתיות להפקה ושינוע של גז וסולר יוגדרו כאינטרס לאומי, יהיו לדבר משמעויות מרחיקות לכת של פגיעה באקלים, בסביבה ובבריאות הציבור. זוהי המחשה לחשיבות הרבה בקביעת אינטרס לאומי באופן דמוקרטי, ולא באופן המנטרל איזונים ובלמים מהותיים.

6. על אותה סוגיה אנו רוצים להזכיר כי קיימת מסורת ארוכת שנים בישראל לחסום את היכולת לשפר את המדיניות של ישראל בתחומים של סביבה ובריאות הציבור על ידי הנפת "האינטרסט לאומי" כסיבה להקמה או להגנה על מפעל מזהם, כשמי שמניף את זה גם מגדיר מהו אותו אינטרס לאומי ובכך מעצב את מתנגדי אותו מפעל כאויבים של האינטרס הלאומי. קיים חשש כבר בלשון המעטה כי המהלך המוצע יגדיר כבעלי אינטרס לאומי שורה של תחנות כח ותשתיות להפקה ושינוע של גז וסולר וכל מי שמנתנגד לכך יוגדר כ"אויב של האינטרסט הלאומי". בעידן של משבר אקלים לא יהיה אבסורד מזה.

מכל הסיבות הנ"ל אנו קוראים לכבוד השר לא לתת יד לתיקון המוצע ולהתנגד אליו.

בברכה,

ד"ר יונתן אייקנבאום
מנהל גרינפיס ישראל

טל: 052-6010867 דוא"ל: jaikenb@greenpeace.org